

บทที่ 1

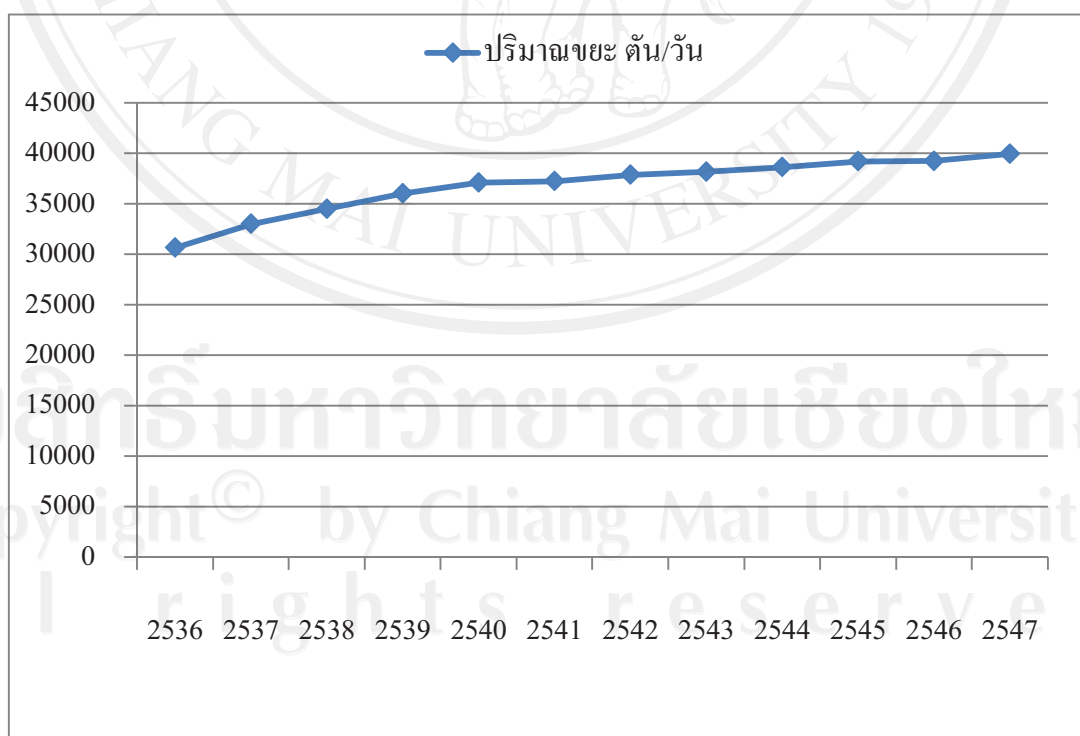
บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

การเติบโตอย่างรวดเร็วของอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี ทำให้สิ่งแวดล้อมถูกทำลายจนถึงขั้นก่อปัญหาต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ด้วยเหตุนี้จึงเกิดกระแสการตื่นตัวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยการผลักดันการใช้เทคโนโลยีการผลิตและผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตัวอย่างหนึ่งของกระแสการตื่นตัวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมคือ บรรจุภัณฑ์ที่ใช้สำหรับสินค้าอุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวัน ซึ่งบรรจุภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นมาใหม่ก็คือ บรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้เองตามธรรมชาติด้วยวิธีทางชีวภาพ ซึ่งสามารถใช้แทนกระดาษและโฟมพอลิสไตรีนได้ วัสดุบรรจุภัณฑ์ที่ใช้คือ ปูนขาว แป้งมันฝรั่ง และเส้นใยพืช ซึ่งอาจเป็นเส้นใยใหม่หรือเส้นใยจากกระดาษรีไซเคิล ผ่านการทำให้พองโดยใช้ไอน้ำแล้วอบให้แห้งพร้อมขึ้นรูป ในขณะที่การผลิตบรรจุภัณฑ์อาหารจากพอลิสไตรีนซึ่งเป็นพลาสติกที่ได้จากอุตสาหกรรมปิโตรเคมีจะมีการใช้สารไฮโดรคลอโรฟลูออโรคาร์บอน (chloro fluoro carbon หรือ CFCs) เป็นตัวช่วยการพองตัว นอกจากนี้การออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพยังใช้กระบวนการใหม่ที่พิจารณาวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์เป็นหลัก (life cycle assessment หรือ LCA) เริ่มตั้งแต่วิธีการผลิตวัตถุดิบจนถึงวิธีทำลายผลิตภัณฑ์หลังการใช้งาน ทำให้ได้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพสูงและแข็งแกร่งกว่าบรรจุภัณฑ์ประเภทพอลิสไตรีน ในขณะเดียวกันก็สามารถแข่งขันได้ในตลาดด้วยต้นทุนที่ไม่สูงนัก จากผลการวิจัยพบว่า กระบวนการผลิตบรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพจะใช้พลังงานน้อยกว่าเมื่อเทียบกับการผลิตบรรจุภัณฑ์อาหารทั่วไป ดังนั้นปริมาณก๊าซที่ก่อให้เกิดปรากฏการณ์เรือนกระจก (greenhouse effect) ที่ปล่อยออกจากกระบวนการจึงน้อยกว่าด้วย และเมื่อถูกตัดเป็นชิ้นภายหลังการใช้งานตัวบรรจุภัณฑ์จะอ่อนตัวในน้ำได้ แต่ไม่มีการอ่อนตัวขณะที่ใช้บรรจุอาหารเหลว ปูนขาวจะถูกน้ำชะออกไป ดังนั้นขยะที่เหลือจึงประกอบด้วยเส้นใยพืชและแป้งที่สลายตัวได้เองตามธรรมชาติสามารถนำไปใช้เป็นปุ๋ยเพื่อการเกษตรได้ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2553)

บริษัทผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์ได้ให้ความสนใจต่อบรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพด้วยเหตุผลที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งนอกเหนือจากความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมก็คือ ต้นทุนการผลิต รวมทั้งต้นทุนการเก็บรวบรวมขยะจะลดลงจากเดิมอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้เพราะ

ปัญหาขยะเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญและจำเป็นที่จะต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน ดังจะเห็นได้จากปริมาณขยะในประเทศไทยในปี 2536 – 2547 มีอัตราที่เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน โดยในปี 2536 มีปริมาณขยะ 30,000 ตัน/วัน และในปี 2547 มีปริมาณขยะเพิ่มสูงถึง 40,000 ตัน/วัน (กรมควบคุมมลพิษ, 2554) (แสดงรายละเอียดดังกราฟที่ 1) ดังนั้นการที่ภาคอุตสาหกรรมมีความสนใจในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หากผลิตภัณฑ์นั้นมีศักยภาพในเชิงพาณิชย์ นับเป็นแนวคิดใหม่ที่น่าไปประยุกต์ใช้ได้ในยุคอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมดังเช่นปัจจุบันได้ จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์ส่วนใหญ่เริ่มทำการศึกษาค้นคว้าและวิจัยเพื่อผลิตบรรจุภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคและสอดคล้องกับความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ดังเช่น บริษัท บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม จำกัด ผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์จากชานอ้อยตรา “ไบโอ” ซึ่งเป็นบรรจุภัณฑ์อาหารที่ทำจากเยื่อกระดาษชานอ้อย เป็นนวัตกรรมสีเขียวที่มีคุณสมบัติเด่นตั้งแต่กระบวนการผลิตที่เรียบง่าย ประหยัดพลังงานกว่าการผลิตพลาสติกเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ที่สำคัญที่สุดคือ ผลิตภัณฑ์จากชานอ้อยสามารถย่อยสลายได้ในเวลา 45 วัน จึงเป็นผลิตภัณฑ์ที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมา (บริษัท บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม จำกัด, 2553)

ภาพที่ 1 : ปริมาณขยะในประเทศไทย ตัน/วัน

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2554.

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อบรรจุภัณฑ์อาหารจากชานอ้อย โดยต้องการศึกษาในพื้นที่อำเภอเมืองเชียงใหม่ ทั้งนี้เนื่องจากจังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดหนึ่งที่เป็นศูนย์กลางของการบริการ การพัฒนา การพาณิชย์ การอุตสาหกรรม การศึกษา และการท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทย ด้วยความเจริญเติบโตของเมืองอย่างรวดเร็ว ทำให้จังหวัดเชียงใหม่ถูกกำหนดให้เป็นศูนย์กลางความเจริญในภาคเหนือ และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม การปลูกสร้างอาคารที่ทันสมัย การมีวิถีชีวิตที่อาศัยเครื่องจักรและเทคโนโลยีมากขึ้น การบริโภคเป็นแบบสังคมนิยมและการเกิดกระแสค่านิยมในเรื่องความหรูหราฟุ่มเฟือยทางวัตถุ จากความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติทุกประเภทเพื่อนำมาแปรรูปสร้างเป็นวัตถุเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภค อันเป็นเหตุให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในจังหวัดเชียงใหม่ อาทิ มลพิษทางอากาศ น้ำ ดิน และปริมาณขยะที่มากขึ้น (ดวงจันทร์ อาภาวัชรธรรม, 2537) ซึ่งนายทัศนัย บุณยุปกรณ์ นายกเทศมนตรีเทศบาลนครเชียงใหม่ ได้กล่าวถึงสถานการณ์และปัญหาที่เกิดขึ้นในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ว่า มีปัญหาเร่งด่วนที่ต้องแก้ไขคือ ปัญหาขยะและปัญหาน้ำเน่าเสีย โดยพบว่าประชากรในจังหวัดเชียงใหม่ผลิตขยะมากที่สุดในประเทศไทย คือ คนละ 2.12 กิโลกรัมต่อวัน (สำนักข่าวไทย MCOT NEWS, 2553) ดังนั้นจึงทำให้มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนร่วมมือช่วยกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวในรูปของโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการคัดแยกขยะ โครงการลดการใช้ถุงพลาสติก และโครงการรณรงค์การปลูกจิตสำนึกประชาชนให้ใช้บรรจุภัณฑ์ที่เกิดจากธรรมชาติหรือย่อยสลายได้เองตามธรรมชาติ การศึกษาถึงทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อบรรจุภัณฑ์อาหารจากชานอ้อย ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ ก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาล้างแควล้อมในเชิงคุณภาพให้กับจังหวัดเชียงใหม่ได้ และมีประโยชน์ต่อผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์ในการนำข้อมูลไปปรับกลยุทธ์ในการบริหารจัดการในอนาคต ที่สำคัญยังมีประโยชน์ต่อประชากรในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ ในการให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกเกี่ยวกับการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่สามารถย่อยสลายได้เองตามธรรมชาติได้อีกด้วย

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อบรรจุภัณฑ์อาหารจากชานอ้อย ในอำเภอเมืองเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาถึงข้อมูล กลยุทธ์ในการผลิตบรรจุภัณฑ์อาหารจากชานอ้อย และกลยุทธ์ในการจัดการด้านการตลาดเพื่อใช้ประกอบการในการดำเนินธุรกิจบรรจุภัณฑ์อาหารจากชานอ้อย

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อบรรจุภัณฑ์อาหารจากชานอ้อย ในอำเภอเมืองเชียงใหม่
2. ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปปรับกลยุทธ์ในการผลิตสำหรับผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคในอนาคต
3. ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปปรับกลยุทธ์ในการจัดการด้านการตลาดสำหรับผู้ประกอบการที่ต้องใช้บรรจุภัณฑ์ในการบรรจุสินค้า
4. ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการวางแผนธุรกิจเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์อาหารจากชานอ้อยได้

1.4 ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษานี้ มีขอบเขตด้านเนื้อหา คือ ศึกษาด้านทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อบรรจุภัณฑ์อาหารจากชานอ้อย ในอำเภอเมืองเชียงใหม่

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ ผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ จำนวนทั้งหมด 200 คน โดยคัดเลือกเฉพาะเจาะจงผู้ที่รู้จักบรรจุภัณฑ์อาหารจากชานอ้อยมาก่อนเท่านั้น

1.5 ข้อจำกัดของการวิจัย

เนื่องจากการศึกษานี้ มีประชากรกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่รู้จักบรรจุภัณฑ์อาหารจากชานอ้อยมาก่อน ดังนั้นจึงมีข้อจำกัดในการเก็บข้อมูลภาคสนาม เพราะจะต้องคัดเลือกเฉพาะเจาะจงผู้ที่รู้จักบรรจุภัณฑ์อาหารจากชานอ้อยแล้วเท่านั้น ดังนั้นในการเก็บรวบรวมข้อมูลจึงค่อนข้างจะใช้เวลานานเพื่อให้ผลการศึกษามีความสมบูรณ์มากที่สุด

1.6 นิยามศัพท์

ทัศนคติ หมายถึง ความคิด ความรู้สึก ของผู้บริโภคที่มีต่อบรรจุภัณฑ์อาหาร จากชานอ้อย แสดงออกโดยการชอบ ไม่ชอบ ฟังพอใจ ไม่ฟังพอใจ ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บรรจุภัณฑ์อาหารจากชานอ้อย

ผู้บริโภค หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ที่เคยใช้หรือรู้จักบรรจุภัณฑ์อาหารจากชานอ้อยมาก่อน

บรรจุภัณฑ์อาหารจากชานอ้อย หมายถึง บรรจุภัณฑ์อาหารที่ผลิตจากเยื่อกระดาษชานอ้อย ร้อยละ 98 โดยมีส่วนผสมของตัวประสานประเภทแป้งอีก ร้อยละ 2 มีคุณสมบัติที่สามารถย่อยสลายได้ตามธรรมชาติภายใน 45 วัน เมื่อถูกฝังลงดิน ไม่สร้างปัญหาสิ่งแวดล้อม ไม่มีสารพิษปนเปื้อน ไม่มีคลอรีนการฟอกสี สามารถใส่อาหารได้ ทั้งร้อนและเย็น ใช้ได้กับตู้อบและเตาไมโครเวฟได้

นวัตกรรมสีเขียว หมายถึง ผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ที่มีกระบวนการผลิตที่เรียบง่าย ประหยัดพลังงานกว่าการผลิตพลาสติก เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ไม่ใช่เยื่อจากไม้ยืนต้น และเลือกใช้เทคโนโลยีที่เรียกว่า ECF คือไม่ใช้คลอรีนในการฟอกสีเยื่อกระดาษ ทำให้ได้เยื่อกระดาษที่สะอาดและปลอดภัย และผ่านการฆ่าเชื้อด้วยแสง UV อีกครั้งก่อนจะส่งถึงผู้บริโภค